

Sygn. akt I NWW 245/22

POSTANOWIENIE

Dnia 28 grudnia 2022 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Janusz Niczyporuk

w sprawie z powództwa małoletnich N. N. i N. N. 1 reprezentowanych przez przedstawicielkę ustawową A. B.

przeciwko P. N.

o alimenty,

w przedmiocie wniosku pozwanego o wyłączenie sędziego Sądu Rejonowego dla Warszawy Pragi-Południe w Warszawie B. P. od orzekania w sprawie o sygn. akt V RC 1/21,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych w dniu 28 grudnia 2022 r.,

pozostawia wniosek bez rozpoznania.

UZASADNIENIE

W sprawie z powództwa małoletnich N. N. i N. N.1 przeciwko P. N. (dalej również wnioskodawca) o alimenty, toczącej się przed Sądem Rejonowym dla Warszawy Pragi-Południe w Warszawie pod sygn. V RC 1/21, działając w oparciu o treść art. 49 k.p.c. wnioskodawca wniósł o wyłączenie od orzekania w sprawie sędziego B. P. wskazując w uzasadnieniu, że sprawę rozpoznawał sędzia nominowana 26 stycznia 2021 r. przez Krajową Radę Sądownictwa, która uznana została za niekonstytucyjną (o czym wnioskodawca dowiedział się 3 września 2022 r.). Wnioskodawca podniósł jeszcze, że w świetle zwłaszcza uchwały Sądu Najwyższego z 23 stycznia 2020 r. zachodzą wątpliwości co do bezstronności i niezależności tak wyłonionego sądu.

Postanowieniem z 7 listopada 2022 r. Sąd Rejonowy dla Warszawy Pragi-Południe w Warszawie przekazał wniosek P. N. o wyłączenie sędziego na podstawie art. 26 § 2 ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym (tekst jedn. Dz.U. 2021, poz. 1904 ze zm.; dalej: u.SN).

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Wniosek pozostawiono bez rozpoznania.

W myśl art. 26 § 2 u.SN do właściwości Sądu Najwyższego należy rozpoznawanie wniosków lub oświadczeń dotyczących wyłączenia sędziego albo o oznaczenie sądu, przed którym ma się toczyć postępowanie, obejmujących zarzut braku niezależności sądu lub braku niezawisłości sędziego. Ustawodawca powierzył Sądowi Najwyższemu rozpoznawanie określonej kategorii wniosków lub oświadczeń formułowanych w toku spraw rozpatrywanych przez sądy, a jednocześnie ograniczył zakres kognicji Sądu Najwyższego do takich, które zawierają pewien rodzaj zarzutów, tj. zarzut braku niezależności sądu lub braku niezawisłości sędziego. Wniosek o wyłączenie sędziego skierowany do rozpoznania przez Sąd Najwyższy na podstawie art. 26 § 2 u.SN, jako obejmujący ustalenie oraz ocenę zgodności z prawem powołania sędziego lub jego umocowania do wykonywania zadań z zakresu wymiaru sprawiedliwości, pozostawia się bez rozpoznania (art. 26 § 3 u.SN). Przywołany art. 26 § 3 u.SN wyznacza bowiem granicę, w jakiej Sąd Najwyższy bada zarzuty, o których mowa w art. 26 § 2 u.SN. Zarzuty te nie mogą dotyczyć oceny tego, czy dana osoba jest sędzią, a więc polegać na rozstrzygnięciu w przedmiocie przysługiwania osobie objętej wnioskiem statusu sędziowskiego. Ograniczenie to stanowi konsekwencję przewidzianej na poziomie konstytucyjnym procedury powoływania sędziów przez Prezydenta RP na wniosek KRS (art. 179 Konstytucji RP) i wiąże się z rozstrzygnięciem przez ustawodawcę, że akt powołania stanowi podstawę prawno-konstytucyjnego stosunku łączącego osobę sędziego z Rzeczpospolitą Polską, który - jako taki - nie może być przedmiotem kontroli sądowej (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 16 października 2019 r., I NOZP 2/19). O ile zatem istnieje sądowa kontrola uchwał KRS obejmujących rozstrzygnięcie

w przedmiocie przedstawienia Prezydentowi RP wniosku o powołanie do pełnienia urzędu sędziego, realizowana przez Sąd Najwyższy (art. 44 ustawy z dnia 12 maja 2011 r. o Krajowej Radzie Sądownictwa, Dz.U. 2021, poz. 269 ze zm.), o tyle kontrola ta jest niedopuszczalna w odniesieniu do samego aktu powołania sędziego przez Prezydenta RP.

P. N. oparł wniosek o wyłączenie od orzekania sędziego wyznaczonego do rozpoznania i rozstrzygnięcia sprawy na przesłance udziału tzw. neo-KRS w postępowaniu nominacyjnym, w wyniku którego sędzia otrzymała od Prezydenta RP nominację na urząd sędziego. Właściwym do rozpoznania przedmiotowego wniosku jest zatem Sąd Najwyższy. Odnosząc się do powyższego Sąd Najwyższy w uchwale składu siedmiu sędziów z 8 stycznia 2020 r., I NOZP 3/19, pkt 32 podkreślił, że badanie ważności lub skuteczności aktu ustrojowego Prezydenta RP powołania sędziego oraz wynikającego z niego stosunku ustrojowego łączącego sędziego z Rzeczpospolitą Polską przez Prezydenta RP - odrębnego od stosunku służbowego - nie jest dopuszczalne w jakimkolwiek postępowaniu przed sądem lub innym organem państwowym (...). Nie jest w szczególności dopuszczalne ustalenie istnienia albo nieistnienia tego stosunku na drodze sądowej (np. postanowienie Sądu Najwyższego z 5 listopada 2009 r., I CSK 16/09). Celem kontroli i stosowania kryteriów określonych w wyroku Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z 19 listopada 2019 r. w połączonych sprawach C-585/18, C-624/18 i C-625/18 jest zapewnienie rozpoznania sprawy przez sąd spełniający kryteria niezależności i bezstronności, a nie następcza kontrola aktu powołania sędziego. Kontrola ta ma charakter wstępny i następuje na etapie uchwał Krajowej Rady Sądownictwa o rekomendowaniu sędziego, wyłącznie w sytuacji ich zaskarżenia do Sądu Najwyższego. Inaczej prowadziłoby to do naruszenia prerogatywy Prezydenta Rzeczypospolitej do powoływania sędziów, w świetle potwierdzonej także przez TSUE w wyroku z 19 listopada 2019 r. niedopuszczalności kontroli sądowej aktów ustrojowych Prezydenta Rzeczypospolitej.

Odnosząc powyższe uwagi do okoliczności niniejszej sprawy należy stwierdzić, że zgłoszony wniosek nie wskazuje, jaki wpływ na niezawisłość i rozpoznawanie sprawy ma okoliczność powołania wskazanej we wniosku sędzię Sądu Rejonowego B. P. na stanowisko sędziego, w procedurze

nominacyjnej, w której brała udział Krajowa Rada Sądownictwa powołana na podstawie przepisów ustawy z 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2018 r. poz. 3). W świetle wyroku TSUE z 19 listopada 2019 r. sama okoliczność, że sędzia został powołany w procesie nominacyjnym przeprowadzonym przez Krajową Radę Sądownictwa ukształtowaną ustawą z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2018 r. poz. 3) nie uzasadnia zarzutu braku niezależności lub bezstronności, bowiem konieczne jest wystąpienie dodatkowych okoliczności i wzięcie pod uwagę ich całokształtu, w tym testu obiektywnego odbioru kwestii niezawisłości sędziego.

Nadto P. N. podniósł w istocie, że wniosek o wyłączenie od orzekania w sprawie opiera na treści uchwały Sądu Najwyższego z 23 stycznia 2020 r. Wobec powyższego wskazać należy, że wyrokiem z 20 kwietnia 2020 r., U 2/20, Trybunał Konstytucyjny orzekł, że będąca podstawą wniosku uchwała składu połączonych Izb: Cywilnej, Karnej oraz Pracy i Ubezpieczeń Społecznych Sądu Najwyższego z dnia 23 stycznia 2020 r. (BSA I-4110-1/20, OSNKW 2020, nr 2, poz. 7), zgodnie z którą sądy powszechne, wojskowe i Sąd Najwyższy mogą kontrolować i ograniczać prawo sędziego do orzekania wyłącznie w oparciu o fakt powołania sędziego przez Prezydenta RP na wniosek KRS, której członkowie będący sędziami zostali wybrani przez Sejm, a nie przez gremia sędziowskie, jest niezgodna z: a) art. 179, art. 144 ust. 3 pkt 17, art. 183 ust. 1, art. 45 ust. 1, art. 8 ust. 1, art. 7 i art. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, b) art. 2 i art. 4 ust. 3 Traktatu o Unii Europejskiej (Dz.U. 2004, nr 90, poz. 864/30 ze zm.), c) art. 6 ust. 1 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności, sporządzonej w Rzymie dnia 4 listopada 1950 r., zmienionej następnie Protokołami nr 3, 5 i 8 oraz uzupełnionej Protokołem nr 2 (Dz.U. 1993, nr 61, poz. 284 ze zm.). Skutkiem wyroku Trybunału Konstytucyjnego z 20 kwietnia 2020 r. jest utrata - z dniem jego ogłoszenia (art. 190 ust. 3 Konstytucji RP) - mocy obowiązującej „norm prawnych, których treść pomieściła uchwała mająca moc zasady prawnej” (por. wyrok TK z 27 października 2010 r., K 10/08).

Wyrokiem z 2 czerwca 2020 r., P 13/19, Trybunał Konstytucyjny orzekł, że art. 49 § 1 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. - Kodeks postępowania cywilnego

(Dz.U. 2019, poz. 1460, ze zm.) w zakresie, w jakim dopuszcza rozpoznanie wniosku o wyłączenie sędziego z powodu podniesienia okoliczności wadliwości powołania sędziego przez Prezydenta RP na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa, jest niezgodny z art. 179 Konstytucji RP. Z kolei wyrokiem z 4 marca 2020 r., P 22/19, Trybunał Konstytucyjny orzekł, że art. 41 § 1 w związku z art. 42 § 1 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz.U. 2020, poz. 30), stosowany odpowiednio na podstawie art. 74¹ pkt 1 ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o radcach prawnych (Dz.U. 2020, poz. 75), w zakresie, w jakim dopuszcza rozpoznanie wniosku o wyłączenie sędziego z powodu wadliwości powołania sędziego przez Prezydenta RP na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa, w skład której wchodzi sędziowie wybrani na podstawie art. 9a ustawy z dnia 12 maja 2011 r. o Krajowej Radzie Sądownictwa (Dz.U. 2019, poz. 84, 609, 730 i 914 oraz 2020, poz. 190), jest niezgodny z art. 179 w związku z art. 144 ust. 3 pkt 17 Konstytucji RP. W konsekwencji doprowadziło to do ustalenia stanu prawnego, który pozostaje w sprzeczności ze stanowiskiem przyjętym w uchwale trzech połączonych Izb Sądu Najwyższego z 23 stycznia 2020 r. Zmiana stanu prawnego, na gruncie którego została podjęta uchwała powoduje, że również z tej przyczyny wykładnia tam przyjęta nie wiąże innych składów Sądu Najwyższego (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 12 kwietnia 2021 r., I NZP 1/21).

Orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego mają moc powszechnie obowiązującą i są ostateczne (art. 190 ust. 1 Konstytucji). Nadanie przez Konstytucję RP mocy powszechnie obowiązującej orzeczeniom Trybunału Konstytucyjnego oznacza, iż jest nimi związany także Sąd Najwyższy. Odnosi się to również do uchwały trzech połączonych Izb Sądu Najwyższego z 23 stycznia 2020 r.

Wobec powyższego nie ulega wątpliwości, że powołanie sędziego na urząd następuje bezpośrednio na podstawie Konstytucji RP, stanowi podstawę prawno-konstytucyjnego stosunku łączącego osobę sędziego z Rzeczpospolitą Polską, który nie może być przedmiotem kontroli sądowej. Wnioskodawca we wniosku nie wskazał żadnych konkretnych zarzutów, które mogłyby stanowić podstawę oceny niezawisłości wskazanego sędziego wyznaczonego

do rozpoznania sprawy. Tak skonstruowany, abstrakcyjny, pozbawiony podstaw faktycznych i prawnych, wniosek nie podlega merytorycznemu rozpoznaniu.

Mając na uwadze powyższe wniosek o wyłączenie sędziego formułowany na podstawie wątpliwości co do statusu sędziego wynikających z samej procedury powołania, jako niedopuszczalny, należało pozostawić bez rozpoznania, o czym Sąd Najwyższy na podstawie art. 26 § 3 u.SN, orzekł jak w sentencji.